

Tourism and Recreation

<https://dergipark.org.tr/tourismandrecreation>

E-ISSN: 2687-1971

Nöbetli çalışan sağlık profesyonellerinin rekreasyon alan tercihleri ve katılımını engelleyen faktörlerin belirlenmesi: Sakarya il örneği

Determination of recreation area preferences and factors preventing participation of health professionals working on duty: The case of Sakarya province

Esra Erşahin^{1*}, Aydın Yılmaz²

^{1*}Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, esraersahin@subu.edu.tr, 0000-0002-0495-1757

²Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, yilmazer@subu.edu.tr, 0000-0001-8295-4745

MAKALE BİLGİSİ ARTICLE INFO

Araştırma / Research Article

Anahtar Kelimeler:
Sağlık profesyoneli, Rekreasyon alanı
katılım engelleri, Rekreasyon alanı
tercih etmenleri

Key Words:
Health professional, Recreation area
participation barriers, Recreation area
preference factors

Gönderme Tarihi / Received Date:
07.01.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date:
11.10.2025

Yayınlanma Tarihi / Published Online:
31.12.2025

DOI:
[10.53601/tourismandrecreation.1615448](https://doi.org/10.53601/tourismandrecreation.1615448)

ÖZET

Araştırmanın amacı, Sakarya ilinde kamu hastanelerinde görevli nöbetli sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanı tercihlerini ve bu alanlara katılımını etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırmada “Sakarya ilindeki nöbetli sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanı tercihleri nelerdir ve bu tercihleri etkileyen, rekreasyon alanlarına katılımı engelleyen bireysel ve örgütsel faktörler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu araştırma nicel araştırma desenlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılarak tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubuna olasılığa dayalı olmayan Kolayda Örneklemme Tekniği kullanılarak, Google Forms üzerinden e-posta iletişim yöntemi ile Kasım 2024-Şubat 2025 tarihleri arasında ulaşılmış ve araştırma 399 sağlık profesyoneli tarafından yürütülmüştür. Korelasyon analizi sonuçlarına göre, RATE (Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri) Ölçeği ile alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönde güçlü ilişkiler tespit edilmiştir. Bununla birlikte, RAKE (Rekreasyon Alanı Katılım Engelleri) Ölçeği ile alt boyutları arasında da yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler gözlemlenmiştir. RATE ve RAKE ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fakat zayıf düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. RATE ölçeği ve alt boyutlar ile cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, medeni durum, nöbet sonrası boş zamanları değerlendirme fırsatı arasında anlamlı fark bulunmuştur. RATE ölçeği ile cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek arasında fark bulunmazken diğer demografik özellikler ile RAKE ve alt boyutları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu araştırma mesleki zorlukların sağlıklı yaşam davranışlarını ve boş zaman kullanımını nasıl etkilediğini ortaya koyarak, var olan teorik çerçevelerin bireysel değil de aslında meslek merkezli faktörleri de ele alarak geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

ABSTRACT

The study aims to determine the recreation area preferences of healthcare professionals on duty in public hospitals in Sakarya province and the factors affecting their participation in these areas. The research sought an answer to the question of “What are the recreation area preferences of healthcare professionals on duty in Sakarya province and what are the individual and organizational factors that affect these preferences and prevent participation in recreation areas?” This research was designed using the relational screening model, which is one of the quantitative research designs. The sample group for the study was recruited using the non-probability Convenience Sampling Technique via email communication and Google Forms between November 2024 and February 2025, with a total of 399 healthcare professionals participating in the research. According to the results of the correlation analysis, significant and strong positive relationships were found between the RATE Scale and its sub-dimensions. However, highly positive and significant relationships were also observed between the RAKE Scale and its sub-dimensions. A statistically significant but weakly positive relationship was found between the RATE and RAKE scales. A significant difference was found between the RATE scale and its sub-dimensions, and gender, age, education level, marital status, and the opportunity to evaluate free time after shifts. While no difference was found between the RATE scale and gender, education level, and occupation, a significant difference was found between other demographic characteristics and the RAKE and its sub-dimensions. In conclusion, this study reveals how occupational difficulties affect healthy living behaviors and the use of free time, and reveals the need to develop existing theoretical frameworks by addressing occupation-centered factors rather than individual factors.

1. Giriş

Toplumlara sunulan sağlık hizmetleri bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal iyi olma halinin devamlılığı bakımından stratejik bir öneme sahiptir. Toplumların iyi olma halinin devamlılığı ve hizmetlerin kesintisiz sunumu ise sağlık profesyonellerinin özverili ve yoğun çabalarına dayanmaktadır. Diğer yandan nöbet sistemine dayalı çalışan sağlık profesyonellerinin, düzensiz ve uzun çalışma saatleri, vardiya sistemi, yüksek stres düzeyi ve zaman baskısı gibi faktörler nedeniyle fiziksel ve psikolojik sağlıkları ile sosyal yaşamları da olumsuz yönde etkilenmektedir (Pulat Demir vd., 2017). Yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyen bu olumsuzluklar tükenmişlik, düşük iş tatmini ve motivasyon kaybı gibi durumlara yol açmaktadır (Koyutürk, 2015; Söyük vd., 2016).

Yoğun iş temposuna sahip bireylerin serbest zamanlarını verimli değerlendirmeleri, fiziksel, zihinsel ve duygusal iyilik hâllerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında gönüllü olarak katılım gösterdikleri etkinlikler aracılığıyla yenilenme, dinlenme, rahatlatma ve sosyalleşme imkânı sağladığı için önemli bir işlev üstlenmektedir. Rekreasyon alanları ise, bu tür faaliyetlerin gerçekleştirildiği fiziksel mekânlar olarak insanların doğa ile iç içe olmalarına, stres düzeylerini azaltmasına ve yaşam doyumlarını artırmasına katkı sağlamaktadır (Öztürk, 2022). Ancak, nöbet usulü çalışan sağlık profesyonelleri gibi zamanlarının kısıtlı olduğu bireylerin bu rekreasyon alanlara erişiminde çeşitli engellerin olduğu bilinmektedir. Alan yazında, rekreasyona katılımı sınırlandıran çeşitli engeller olduğundan bahsedilmektedir. Bu engeller arasında fiziksel yorgunluk, zaman yetersizliği, motivasyon düşüklüğü, sosyal sorumluluklar ve mekânsal erişim sorunları vb. bulunmaktadır (Akyol & Akkaşoğlu, 2020; Karakan vd., 2021; Zivaroğlu vd., 2023). Araştırmanın amacı, Sakarya ilinde kamu hastanelerinde görevli nöbet usulü çalışan sağlık profesyonellerinin rekreasyon alan tercihlerini ve bu alanlara katılımını etkileyen faktörleri belirlemektir. Bu çalışma, nöbetli çalışan sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanlarına erişimlerini ve katılım tercihlerini etkileyen bireysel ve örgütsel faktörleri araştırarak, sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanlarını nasıl kullandıklarını anlamayı hedeflemektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda özellikle nöbet usulü çalışan sağlık profesyonellerinin yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi, yerel yönetimlerde dahil sorumlu kuruluşların rekreasyon alanlarına ilişkin planlama süreçlerine katkı sağlaması hedeflenmektedir. Ayrıca bu çalışma ile, nöbetli çalışma koşullarının bireysel boş zaman kullanımı üzerindeki etkilerine yoğunlaşarak literatüre önemli bir katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

2. Kuramsal Çerçeve

29007 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmeliğe göre sağlık çalışanı; 1219 sayılı Kanun’un ek 13. maddesinde tanımlanan tabip, diş hekimi, eczacı, hemşire, ebe ve optisyen gibi meslek gruplarını kapsamaktadır. Ayrıca sağlık alanında meslek mensubu olmamakla birlikte, sağlık hizmetlerinin sunumunda görev alan diğer meslek mensupları da bu tanıma dâhildir. Resmî olarak belirlenen hafta içi çalışma günleri ile

standart mesai saatleri (08.00-17.00 veya 07.00-16.00) dışında gerçekleştirilen görevler nöbet usulü çalışma sistemi olarak tanımlanmaktadır. Vardiyalı çalışma sistemi ise, gündüz saatleriyle sınırlandırılmayan ve bireylerin dönüşümlü şekilde gündüz, akşam ya da gece vardiyalarında çalıştığı sistemdir (Türk Hemşireler Derneği, 2008). Vardiyalı çalışma, geçmişten günümüze, hizmetlerin kesintisiz devamını gerektiren işlerde tercih edilen bir çalışma sistemidir. Günümüzde birçok kişi, vardiya veya gece mesaisi nedeniyle sabah 08.00 ile 17.00 arasındaki klasik mesai saatleri dışında çalışmaktadır. Bu saatler dışında yürütülen çalışmaların; sağlık, güvenlik ve bireylerin sosyal hayatlarında olumsuz etkiler yarattığı bilinmektedir (Özvurmaz & Öncü, 2018). Vardiyalı ya da nöbetli çalışma, bireylerin düzenli faaliyetlere katılımını ve sosyal ya da toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerini zorlaştırmaktadır. Bu durum ise, bireylerin iş doyumlarının azalmasına, stres düzeylerinin artmasına ve stresle baş etme becerilerinin zayıflamasına neden olabilmektedir (Yeşilçiçek Çalık vd., 2015).

Rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen faktörleri kişisel (yaş, cinsiyet, medeni durum, boş zaman algısı gibi), ailevi yükümlülükler, ekonomik şartlar, sosyal yaşam ve olanaklar olarak sıralamak mümkündür (Güneş & Varol, 2021). Literatürde rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen faktörler üzerine yapılan çalışmalar oldukça fazladır (Akyol & Akkaşoğlu, 2020; Bedir, 2020; Kahraman vd., 2017; Karakan vd., 2021; Sarıbaş, 2015; Torkildsen, 2005). Ayrıca rekreasyon alan tercihleri üzerine yapılan çalışmalarda mevcuttur (Gönen vd., 2022; Gümüş & Koç, 2019; Öztas & Mumcu, 2023; Özdiş & Ayyıldız Durhan, 2024; Sezer & Akova, 2016). Araştırmanın amacına yönelik literatürde çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar, iş yoğunluğunun ve nöbetli çalışma düzenlerinin çalışanların fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde önemli etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Yeşilçiçek Çalık vd. (2015) çalışmasında, vardiyalı ve nöbetli çalışan bireylerin, sosyal ilişkilerde yaşadıkları zorluklar vurgulanmıştır. Bu bireyler, aile ve arkadaşlarıyla zaman geçirmek için sınırlı fırsat bulduklarını, sosyal izolasyona maruz kaldıklarını ve özel günlerde dahi çalışmak durumunda kaldıkları için sosyal aktivitelerden uzak kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ruggiero’nun (2003) çalışmasında, vardiyalı çalışanların hafta sonları ve özel günlerde çalışmak zorunda kalmalarının sosyal yaşamlarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Rajaratnam vd. (2013) sağlık çalışanlarının uyku düzenleri ve vardiyalı çalışma sistemi üzerindeki etkilerini incelemekte ve nöbet sonrası fiziksel ve zihinsel dinlenmenin önemini vurgulamaktadır. Sun vd. (2018) vardiya işlerinin obezite riskleri üzerindeki etkilerini incelediği çalışması, rekreasyon alanlarına katılımı engelleyen faktörlerle de ilişkili bulunmuştur. Vardiya çalışmaları, düzensiz uyku ve fiziksel yorgunluk gibi sorunlara yol açarak, bireylerin rekreasyon alanlarına katılım isteğini ve enerjisini etkileyebilmektedir. Ayrıca Lin vd. (2024) tarafından sağlık çalışanları üzerine gerçekleştirilen araştırmada boş zamanın yalnızca eğlence değil, stresli sağlık ortamlarında önemli bir başa çıkma mekanizması olduğunu ortaya koymaktadır.

Farklı boş zaman türlerinin, sağlık çalışanlarının çevresel risk ve iş stresi algıları üzerinde farklı etkiler yarattığı tespit

edilmiştir. Yapılandırılmış boş zaman faaliyetlerine katılımın, psikolojik dayanıklılığı arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan benzer çalışmalar değerlendirildiğinde, vardiya çalışanlarının sınırlı serbest zamanları, rekreasyon alanlarına erişimini zorlaştırabilmektedir. Ayrıca fiziksel, zihinsel sağlık sorunlarının yanı sıra sosyal ilişkilerin kısıtlanması üzerinde de etkilidir. Bu nedenle, vardiya sistemi ile çalışanların rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak için başta erişebilirlik olmak üzere uygun saatlerde açık olan rekreasyon alanlarının tasarımı da önem arz etmektedir. Öztürk (2022), Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından oluşturulan parkların sağlık çalışanları tarafından rekreasyon amaçlı kullanımını araştırmıştır. Has'ın (2016) çalışmasında ise Osmaniye'de görev yapan sağlık personelinin boş zamanlarında rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörler ele alınmıştır. Sağlık çalışanlarının rekreasyon faaliyetlerine katılım etkenleri ile engellerine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle Türkiye'de gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde nöbetli çalışan sağlık profesyonellerinin rekreasyon alan tercihleri ve rekreasyon faaliyetlerine katılımını engelleyen faktörlerin birlikte araştırıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple gerçekleştirilen bu araştırma ile alandaki boşluğun doldurulması hedeflenmektedir. Yapılan literatür taraması kapsamında "Sakarya ilindeki nöbetli sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanı tercihleri nelerdir ve bu tercihleri etkileyen, rekreasyon alanlarına katılımı engelleyen bireysel ve örgütsel faktörler nelerdir?" sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmada ayrıca şu sorulara da cevap aranmıştır:

- Rekreasyon alanı tercih etkenleri ile Rekreasyon alanı katılım engelleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Rekreasyon alanı tercih etkenleri ölçeği ve alt boyutları ile demografik özellikler arasında anlamlı bir farklılık

Tablo 1. Araştırma Grubu

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	228	57,1
	Erkek	171	42,9
Yaş	18-27 yaş	99	24,8
	28-37 yaş	150	37,6
	38-47 yaş	129	32,3
	48 yaş ve üzeri	21	5,3
Eğitim	Lise	129	32,3
	Önlisans	96	24,1
	Lisans	138	34,6
	Lisansüstü	36	9,0
Medeni Durum	Evli	261	65,4
	Bekar	138	34,6
Meslek	Sağlık Profesyonelleri	124	31,1
	Teknik ve Destek Personeli	133	33,3
	İdari ve Sekreterlik Personeli	22	5,5
	Güvenlik ve Koruma Personeli	67	16,8
	Temizlik ve Bakım Personeli	53	13,3
Haftalık nöbet süreniz ortalama kaç saattir	0-8 saat	93	23,3
	9-16 saat	54	13,5
	17-24 saat	30	7,5
	25 saat ve üzeri	222	55,6
Nöbet sonrası boş zamanınızı değerlendirme fırsatı	Evet, sıklıkla	30	7,5
	Evet, bazen	174	43,6
	Hayır, nadiren	153	38,3
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor	42	10,5
Toplam		399	%100

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

var mıdır?

- Rekreasyon alanı katılım engelleri ölçeği ve alt boyutu ile demografik özellikler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Yöntem

Bu araştırma nicel araştırma desenlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılarak tasarlanmıştır ve anket yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında bir ilişki olup olmadığını ve varsa bu ilişkinin yönünü ve düzeyini ortaya koymayı ve değişkenler arasında ortak bir değişim gösterip göstermediklerini ve bu değişimin nasıl bir yapıya sahip olduğunu analiz etmektir (Karasar, 2011). Bu sebeple araştırmamızda değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla bu araştırma modeli tercih edilmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini tüm sağlık profesyonelleri, örneklemi ise Sakarya ilindeki kamu hastanelerinde nöbet usulü çalışan sağlık profesyonelleri (doktor, hemşire, sağlık teknisyeni vb.) oluşturmaktadır. Sakarya ilinin evren olarak seçilmesinin gerek doğal ve kültürel rekreasyonel olanakların bu ilde fazla olması gerekse Sakarya ilinin İstanbul, Bursa, Bolu, Eskişehir gibi tarihi, kültürel ve doğal zenginliklere sahip olan illere yakın olmasından dolayı tercih edilmiştir. Bütün bu olanaklara sahip olan Sakarya ilinde kamu hastanelerinde nöbetli olarak çalışan sağlık profesyonellerinin rekreasyon alan tercihleri ve engellerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın örneklem grubuna olasılığa dayalı olmayan Kolayda Örneklem Tekniği kullanılarak, Google Forms üzerinden e-posta iletişim yöntemi ile ulaşılmıştır. Kolayda örnekleme, veri toplamak için en pratik ve düşük maliyetli yöntemlerden biridir (Karagöz, 2017: 66). Araştırmanın örneklem büyüklüğü evren büyüklüğünün bilinmediği durumlarda kullanılan formül " $n = \frac{t^2 pq}{d^2}$ " ile hesaplanmıştır (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2007: 70). Hesaplama sonucunda, 384 kişilik bir örneklem büyüklüğünün yeterli olacağı belirlenmiştir. Araştırma toplamda 399 kişi ile yürütülmüştür. Araştırmaya toplamda 399 kişi katılmıştır. Katılımcıların %57,1'i kadın, %42,9'u erkek bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların en yoğun olduğu yaş aralığı %37,6 ile 28-37 yaş grubudur. Bunu %32,3 ile 38-47 yaş grubu takip etmektedir. Katılımcıların %34,6 lisans, %32,3 lise, %24,1 ön lisans ve %9'u lisansüstü eğitim alanlarından mezundur. Katılımcıların %65,4'ü evli, %34,6'sı bekarıdır. Meslekleri ise %33,3 ile teknik ve destek personeli en büyük grubu oluştururken, sağlık profesyonelleri %31,1 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Bunu %16,8 ile güvenlik ve koruma personeli, %13,3 ile temizlik ve bakım personeli ve %5,5 ile idari ve sekreterlik personeli izlemektedir. Katılımcıların yarısından fazlası (%55,6) haftada 25 saat ve üzerinde nöbet tutmaktadır. %23,3'ü 0-8 saat, %13,5'i 9-16 saat, %7,5'i ise 17-24 saat aralığında nöbet süresi bildirmiştir. Nöbet sonrası boş zamanlarını değerlendirme durumlarına bakıldığında, %43,6'sı bu fırsatı bazen bulduklarını belirtirken, %38,3'ü nadiren boş zaman değerlendirebildiğini ifade etmiştir. %10,5'lik bir kesim hiç fırsat bulamadığını belirtmiş, yalnızca %7,5'lik bir kesim sıklıkla boş zaman değerlendirme fırsatına sahiptir.

Tablo 2. RATE ve RAKE Ölçeklerine Dair Faktör, KMO, Güvenirlilik ve Normallik Analizi Sonuçları

Faktörler/Maddeler	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans (%)	KMO Değeri	Cronbach's Alpha Değeri	Çarpıklık	Basıklık
RATE Ölçeği			,870	,932	-,372	,385
Sportif çeşitlilik		35,308			-,579	,104
S1.Yürüyüş yollarının olması	,822					
S2. Bisiklet yolunun bulunması	,812					
S3. Paten, kay kay yolunun bulunması	,477					
S4. Farklı spor dallarını yapmaya mekân sağlaması	,686					
Personel		9,589			-1,123	1,610
S5. Spor yaptıracak eğitmenlerin olması	,565					
S6. Yeterli sayıda temizlik personelinin bulunması	,710					
S7. Alanda danışabilecek personelin bulunması	,620					
S8. Yeterli sayıda güvenlik personelinin bulunması	,545					
Konum		6,129			-,569	,501
S9. Eve yakın olması	,733					
S11. Toplu taşıma araçları ile ulaşılabilir olması	,542					
Fiziki imkanlar		5,533			-,291	-,119
S12. Yeşil alanların sürekli bakımlı ve temiz olması	,643					
S13. Yeşil alanların çok ve çeşitli olması	,499					
S14. Yılın her döneminde kullanılabılır olması	,504					
S15. İçme suyunun bulunması	,534					
S16. Alan içi peyzaj mimarisi benim için önemlidir	,663					
S17. Kiralanabilecek ekipmanların olması (bisiklet, paten vs)	,688					
S18. Ortak kullanım alanlarının temiz olması	,535					
S19. Bitki çeşitliliğinin çok olması	,625					
S20. Bilgilendirici levhaların olması	,527					
S21. Piknik yapmaya imkân sağlaması	,619					
S22. Ailece oturulabilecek bankların bulunması	,558					
S23. Beslenme ihtiyaçlarını karşılayabilecek mekânların olması	,735					
S24. Çocuk oyun alanlarının çeşitliliği	,787					
S25. Doğal/yapay su alanlarının çeşitliliği	,562					
Aktivite		4,637			-,403	,816
S26. Alanda sürekli sportif organizasyonların bulunması	,669					
S27. Rekreasyon alanlarının sosyalleşmek için yeterince kalabalık olması	,581					
S28. Alanda sürekli sosyo-kültürel etkinliklerin bulunması	,708					
S29. Çocuklar için eğlenceli etkinlikler yapılması	,666					
S30. Alanda söyleşi, kongre, sempozyum vb. etkinliklerin yapılması	,679					
Açıklanan Toplam Varyans	61,196					
RAKE Ölçeği			,908	,956	-,575	,469
Güvenlik engeli		49,353			-,030	-1,015
S1. Suça meyilli kişilerin buraya gelmesi	,906					
S2. Alkol tüketenlerin bulunması	,926					
S3. Madde bağımlılarının bulunması	,927					
S4. Evsizlerin bulunması	,719					
S5. Soyulma korkusu	,810					
S6. Fiziksel saldırı korkusu	,821					
S7. Cinsel saldırı korkusu	,803					
S8. Sakatlanmaktan korkmak	,763					
Zaman engeli		10,750			-,931	,329
S9. Program zamanlarının uygun olmaması	,584					
S10. Boş zaman yetersizliği	,778					
S11. Yoğun çalışma saatleri	,807					
S12. Boş zaman saatlerinin uygun olmaması	,822					
Arkadaş engeli		7,004			-,121	-,429
S13. Arkadaşlarının bu tür etkinliklere katılmaktan hoşlanmaması	,737					
S14. Beraber gelecek kimsenin olmaması	,806					
S15. Arkadaşlarının zamanının olmaması	,709					
Spor alanı engeli		4,896			-,658	-,168
S16. Alanın istediğim faaliyetler sunmaması	,551					
S17. Spor aletlerinin bakımsız olması	,748					
S18. İstedğim spor aletlerinin olmaması	,843					
S19. Spor aletlerinin yetersiz olması	,866					

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2. RATE ve RAKE Ölçeklerine Dair Faktör, KMO, Güvenirlilik ve Normallik Analizi Sonuçları (devamı)

Faktörler/Maddeler	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans (%)	KMO Değeri	Cronbach's Alpha Değeri	Çarpıklık	Basıklık
Bireysel engeller		4,452			-,905	,977
S20. Otoparkların yetersiz olması	,586					
S21. Rekreasyon alanlarıyla çok ilgili olmamak	,468					
S22. Ailevi yükümlülükler	,395					
S23. Maddi yetersizlik	,460					
S24. Alışılmış günlük programı bozmak istememek	,772					
S25. Dermansızlık/enerjisizlik	,616					
Açıklanan Toplam Varyans	76,455					

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

3.2. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcıların demografik bilgilerini içeren (yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, mesleki deneyim vb.) bir “kişisel bilgi formu” ve Gümüş ve Özgül tarafından (2017) geliştirilen RATE ve RAKE ölçekleri kullanılarak toplanmıştır. Ölçeklerin kullanılabilirliğine dair yazarlara mail yoluyla ulaşılmış ve gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada ilk olarak 100 kişilik bir pilot çalışması gerçekleştirilmiş ve herhangi bir sorunla karşılaşmadığından veri toplama sürecine devam edilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach's Alpha katsayısı kullanılmıştır. Nunnally ve Bernstein (1994)'e göre bu katsayının 0,70'in üzerinde olması, ölçeğin güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir (Tablo 2).

Tablo 2 değerlendirildiğinde, Cronbach's Alpha değerlerinin 0,70'in üzerinde olduğunu görülmektedir. Bu araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin örneklem yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile analiz edilmiştir. KMO katsayısının 0,50'nin üzerinde çıkması, verilerin faktör analizi için uygun örneklem büyüklüğüne sahip olduğunu ifade etmektedir (Field, 2009). Ölçeklere ait KMO değerlerinin 0,50'nin üzerinde olduğu ve böylece uygun örneklem büyüklüğüne sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 2). Faktör analizine

göre RATE ve RAKE ölçeklerinin, beş farklı boyuttan oluşan bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. RATE ölçeğindeki düşük faktör yüküne sahip soru 10 analizden çıkarılmıştır. Buna göre faktör analizine dahil edilen 29 maddelik ölçek ile ilgili faktör analizinin toplam açıkladığı varyans %61,196 olarak, RAKE ölçeğinin toplam açıkladığı varyans ise %76,455 olarak bulunmuştur. Analizlere dair sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Sağlık personellerinin mesai saatleri göz önünde bulundurulduğunda sağlık personellerine ulaşmak güç olduğu için araştırma soruları Google Form aracılığıyla sağlık personellerine ulaştırılarak, tamamen gönüllük esasına dayalı verilerin toplanması sağlanmıştır. Veri toplama süreci Kasım 2024-Şubat 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri toplama araçlarından kaynaklanabilecek herhangi bir sorunu önceden tespit etmek amacıyla 100 katılımcı üzerinden bir pilot test gerçekleştirilmiş ve anket formunda herhangi bir biçimsel ya da anlamsal hata tespit edilmemiştir. Böylece araştırmada veri toplama sürecine devam edilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Veri toplama sürecinin ardından toplanan veriler SPSS programına aktarılmıştır. Araştırma için toplamda 414 veri

Tablo 3. Ölçeklere Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
RATE Ölçeği (1)	r	1	,679**	,665**	,642**	,951**	,857**	,169**	,083	,204**	,200**	,187**	,070
	p		,000	,000	,000	,000	,000	,001	,098	,000	,000	,000	,160
Sportif Çeşitlilik (2)	r	,679**	1	,449**	,316**	,521**	,455**	,098*	,062	,107*	,132**	,126*	-,023
	p	,000		,000	,000	,000	,000	,049	,220	,033	,008	,012	,648
Personel (3)	r	,665**	,449**	1	,469**	,526**	,444**	,119*	,124*	,058	,107*	,147**	,017
	p	,000	,000		,000	,000	,000	,017	,013	,244	,033	,003	,741
Konum (4)	r	,642**	,316**	,469**	1	,584**	,392**	,125*	,090	,126*	,138**	,150**	,003
	p	,000	,000	,000		,000	,000	,013	,072	,012	,006	,003	,959
Fiziki İmkanlar (5)	r	,951**	,521**	,526**	,584**	1	,803**	,160**	,074	,214**	,183**	,168**	,072
	p	,000	,000	,000	,000		,000	,001	,139	,000	,000	,001	,154
Aktivite (6)	r	,857**	,455**	,444**	,392**	,803**	1	,146**	,021	,209**	,199**	,153**	,143**
	p	,000	,000	,000	,000	,000		,003	,676	,000	,000	,002	,004
RAKE Ölçeği (7)	r	,169**	,098*	,119*	,125*	,160**	,146**	1	,868**	,840**	,827**	,837**	,722**
	p	,001	,049	,017	,013	,001	,003		,000	,000	,000	,000	,000
Güvenlik Engeli (8)	r	,083	,062	,124*	,090	,074	,021	,868**	1	,538**	,554**	,653**	,491**
	p	,098	,220	,013	,072	,139	,676	,000		,000	,000	,000	,000
Bireysel Engel (9)	r	,204**	,107*	,058	,126*	,214**	,209**	,840**	,538**	1	,761**	,675**	,659**
	p	,000	,033	,244	,012	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000
Spor Alanı Engeli (10)	r	,200**	,132**	,107*	,138**	,183**	,199**	,827**	,554**	,761**	1	,670**	,594**
	p	,000	,008	,033	,006	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000
Zaman Engeli (11)	r	,187**	,126*	,147**	,150**	,168**	,153**	,837**	,653**	,675**	,670**	1	,508**
	p	,000	,012	,003	,003	,001	,002	,000	,000	,000	,000		,000
Arkadaş Engeli (12)	r	,070	-,023	,017	,003	,072	,143**	,722**	,491**	,659**	,594**	,508**	1
	p	,160	,648	,741	,959	,154	,004	,000	,000	,000	,000	,000	

**Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır, *Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

toplanmış olup, veri temizleme ve eksik veri işlemleri sonrasında 402 veri analize dâhil edilmiştir. Analiz sürecinde normal dağılım şartı sağlamayan 3 veri çıkarılmış ve toplamda 399 veri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu değerlendirmek amacıyla normallik analizleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin normal dağılıma uygunluğu, çarpıklık ve basıklık katsayıları göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. George ve Mallery (2010) tarafından bu değerlerin ± 2 sınırları içinde kalmasının normal dağılımı işaret ettiği ifade edilmektedir. Öte yandan, Tabachnick ve Fidell (2013) ise ± 1.5 aralığının yeterli olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde, tüm değerlerin ± 1.5 ile ± 2 aralığında olduğu görülmüştür. Bu bulgular, verilerin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir. Normallik koşullarının sağlanmış olması nedeniyle analizlerde parametrik test yöntemleri tercih edilmiştir. Ayrıca ölçekler arasındaki ilişki korelasyon ve regresyon analizleri ile test edilmiştir. Çalışmanın veri toplama sürecinde kullanılacak araç ve yöntemlerle ilgili olarak, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'nun 10.10.2024 tarihli 49 numaralı toplantısında alınan 145492 sıra sayılı kararıyla etik onay alınmıştır.

4. Bulgular

Araştırma bulgularına ilk olarak araştırmanın alt problemlerinden biri olan “Rekreasyon alanı tercih etkenleri ile Rekreasyon alanı katılım engelleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna yönelik gerçekleştirilen analiz ile başlanmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı Pearson Korelasyon analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Korelasyon analizi sonuçlarına göre, RATE Ölçeği ile alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönde güçlü ilişkiler tespit edilmiştir. RATE Ölçeği ile sportif çeşitlilik ($r=,679$,

$p<,001$), fizikî imkânlar ($r=,951$, $p<,01$), aktivite ($r=,857$, $p<,01$), personel ($r=,665$, $p<,01$) ve konum ($r=,642$, $p<,01$) değişkenleri arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Bununla birlikte, RAKE Ölçeği ile güvenlik engeli ($r=,868$, $p<,01$), bireysel engel ($r=,840$, $p<,01$), spor alanı engeli ($r=,827$, $p<,01$), zaman engeli ($r=,837$, $p<,01$) ve arkadaş engeli ($r=,722$, $p<,01$) arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler gözlemlenmiştir. Yapılan korelasyon analizi, RATE ve RAKE ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fakat zayıf düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r=,169$, $p=,001$). Bu bulgu, bireylerin rekreasyon alanlarını tercih etme düzeyleri ile karşılaştıkları engeller arasında sınırlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer bir ifade ile katılımcıların rekreasyon alanlarını tercih ediyor olsalar da çeşitli engellerle karşılaştıklarını göstermektedir. Diğer yandan RATE alt boyutları ile RAKE alt boyutları arasında genellikle düşük düzeyde anlamlı ilişkiler gözlemlenmiştir. Aktivite ile RAKE ölçeği ($r=,146$, $p=,003$), bireysel engel ($r=,209$, $p<,01$), spor alanı engeli ($r=,199$, $p<,01$), zaman engeli ($r=,153$, $p=,002$) ve arkadaş engeli ($r=,143$, $p<,01$) arasında anlamlı ama zayıf ilişkiler tespit edilmiştir. Fizikî imkânlar ile RAKE ölçeği ($r=,160$, $p<,01$), bireysel engel ($r=,214$, $p<,01$), spor alanı engeli ($r=,183$, $p<,001$) ve zaman engeli ($r=,168$, $p<,01$) arasında da anlamlı ilişkiler mevcuttur. Sportif çeşitlilik ile RAKE ölçeği ($r=,198$, $p=,049$), bireysel engel ($r=,107$, $p=,033$), zaman engeli ($r=,126$, $p<,01$) ve spor alanı engeli ($r=,132$, $p<,01$) arasındaki düşük ancak anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır. Personel alt boyutu ile RAKE ölçeği ($r=,119$, $p<,017$), güvenlik engeli ($r=,124$, $p=,013$), spor alanı engeli ($r=,124$, $p=,013$) ve zaman engeli ($r=,147$, $p=,003$) arasında düşük fakat anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Konum ile RAKE ölçeği ($r=,125$, $p=,013$), bireysel engel ($r=,126$, $p=,012$), spor alanı engeli ($r=,138$, $p=,006$) ve zaman engeli ($r=,150$, $p=,003$) anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Katılımcıların demografik özellikleri ile ölçekler arasındaki

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre T Test Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	P
RATE Ölçeği	Kadın	228	4,2649	,42481	358,294	4,893	,000*
	Erkek	171	4,0497	,44210			
Sportif Çeşitlilik	Kadın	228	4,0230	,62727	397	5,424	,000*
	Erkek	171	3,6667	,67791			
Personel	Kadın	228	4,5197	,42582	397	4,771	,000*
	Erkek	171	4,2939	,51903			
Konum	Kadın	228	4,4693	,48827	335,590	5,996	,001*
	Erkek	171	4,1462	,56366			
Fiziki İmkânlar	Kadın	228	4,3205	,44607	351,781	3,217	,001*
	Erkek	171	4,1692	,47871			
Aktivite	Kadın	228	3,9763	,65191	339,995	2,926	,004*
	Erkek	171	3,7684	,73800			
RAKE Ölçeği	Kadın	228	3,5416	,83013	397	1,619	,106
	Erkek	171	3,3954	,96999			
Güvenlik Engeli	Kadın	228	3,2131	1,14719	397	1,179	,239
	Erkek	171	3,0657	1,34524			
Bireysel Engel	Kadın	228	3,7456	,86575	357,590	,261	,794
	Erkek	171	3,7222	,90404			
Spor Alanı Engeli	Kadın	228	3,6840	1,03755	347,972	1,273	,204
	Erkek	171	3,5433	1,13314			
Zaman Engeli	Kadın	228	4,0358	,92570	397	4,931	,000*
	Erkek	171	3,5254	1,14075			
Arkadaş Engeli	Kadın	228	3,1605	1,03402	365,913	-,857	,392
	Erkek	171	3,2502	1,03616			

* $p<,05$

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

anlamli farklılıklara yönelik analizler parametrik testler ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların cinsiyetleri ile RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamli farklılık bağımsız örneklem t testi ile test edilmiştir. Tablo 4'te analiz sonuçları gösterilmiştir.

Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyetleri ile RATE ölçeği ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamli fark olduğu sonucuna varılmıştır ($p<,001$). RATE ölçeğinden kadınların ($\bar{x}=4,26$), erkekler ($\bar{x}=4,05$) göre daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir ($t(358)=4,893$, $p<,001$). Özellikle sportif çeşitlilik (Kadınlar ($\bar{x}=4,02$)> Erkekler ($\bar{x}=3,66$)), personel (Kadınlar ($\bar{x}=4,52$)> Erkekler ($\bar{x}=4,29$)), konum (Kadınlar ($\bar{x}=4,47$)> Erkekler ($\bar{x}=4,14$)), fiziki imkânlar (Kadınlar ($\bar{x}=4,32$)> Erkekler ($\bar{x}=4,17$)) ve aktivite (Kadınlar ($\bar{x}=3,97$)> Erkekler ($\bar{x}=3,76$)) alt boyutlarında kadınların erkekler göre anlamli düzeyde

daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu sonucuna varılmıştır ($p<,05$). Katılım engelleri açısından ise RAKE ölçeğinden kadınlar ($\bar{x}=3,54$), erkeklerden ($\bar{x}=3,39$) her ne kadar puan ortalaması biraz daha yüksek olsa da elde edilen fark istatistiksel açıdan anlamli bulunmamıştır ($t=1,619$, $p=,106$). RATE ölçeği alt boyutlarından yalnızca zaman engeli (Kadınlar ($\bar{x}=4,03$)> Erkekler ($\bar{x}=3,52$)) alt boyutunda kadınların erkekler kıyasla yüksek ortalamaya sahip olsa da fark anlamli bulunmuştur ($p<,001$). Bu bulguya göre kadınların rekreasyon alanlarına katılımında zaman yetersizliğinin önemli bir engel oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların yaşları ile RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamli farklılık ANOVA testi ile test edilmiş gruplar arasında anlamli farklılığa yönelik ise Tukey testi yapılmış ve sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur. ANOVA analizi sonuçlarına göre,

Tablo 5. Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Fark
RATE Ölçeği	18-27 ^a	99	4,3232	,37900	16,920	,000*	a-c ve a-d b-c ve b-d c-d
	28-37 ^b	150	4,2307	,47960			
	38-47 ^c	129	4,0674	,35550			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,6952	,51135			
Sportif Çeşitlilik	18-27 ^a	99	4,0303	,57949	6,399	,000*	a-c b-c
	28-37 ^b	150	3,9450	,70286			
	38-47 ^c	129	3,6802	,63889			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,7500	,79844			
Personel	18-27 ^a	99	4,5758	,35257	12,161	,000*	a-c ve a-d b-c ve b-d
	28-37 ^b	150	4,4700	,51563			
	38-47 ^c	129	4,3198	,41690			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	4,0000	,71151			
Konum	18-27 ^a	99	4,4343	,56835	10,208	,000*	a-d b-d
	28-37 ^b	150	4,4067	,51505			
	38-47 ^c	129	4,2481	,47375			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,8095	,70373			
Fiziki İmkânlar	18-27 ^a	99	4,3939	,41341	14,091	,000*	a-b ve a-c b-c ve b-d c-d
	28-37 ^b	150	4,3157	,50108			
	38-47 ^c	129	4,1561	,39947			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,7857	,41404			
Aktivite	18-27 ^a	99	4,0909	,66962	13,860	,000*	a-c b-d c-d
	28-37 ^b	150	3,9240	,72895			
	38-47 ^c	129	3,8186	,54397			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,0857	,83324			
RAKE Ölçeği	18-27 ^a	99	3,7140	1,01494	4,423	,004*	a-c ve a-d
	28-37 ^b	150	3,5015	,80609			
	38-47 ^c	129	3,3095	,88284			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,2504	,72765			
Güvenlik Engeli	18-27 ^a	99	3,5264	1,27292	5,498	,001*	a-c ve a-d
	28-37 ^b	150	3,1434	1,21501			
	38-47 ^c	129	2,9495	1,17835			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	2,6539	1,17553			
Bireysel Engeller	18-27 ^a	99	3,7949	,97486	1,654	,177	
	28-37 ^b	150	3,8220	,83813			
	38-47 ^c	129	3,6086	,85488			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,6190	,83524			
Spor Alanı Engeli	18-27 ^a	99	3,8069	1,12247	3,167	,024*	a-c
	28-37 ^b	150	3,6818	1,05004			
	38-47 ^c	129	3,3950	1,09924			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,7500	,75000			
Zaman Engeli	18-27 ^a	99	4,0227	1,10373	1,939	,123	
	28-37 ^b	150	3,7995	1,05893			
	38-47 ^c	129	3,7081	1,03508			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	3,6429	,74821			
Arkadaş Engeli	18-27 ^a	99	3,5171	1,09982	5,025	,002*	a-c ve a-d
	28-37 ^b	150	3,1779	1,01248			
	38-47 ^c	129	3,0256	,99059			
	48 yaş ve üzeri ^d	21	2,9145	,82056			

* $p<,05$

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

RATE ölçeği toplam puanında yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F(3,395) = 16,920$, $p < .001$). Yapılan Tukey testi sonuçları, bu anlamlı farklılığın 18-27 yaş grubuyla 38-47 yaş ve 48 yaş ve üzeri gruplar arasında olduğunu ortaya koymuştur. RATE ölçeğine ait alt boyutlarda da benzer şekilde anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Sportif çeşitlilik boyutunda 18-27 yaş grubunun ortalaması ($\bar{x} = 4,03$), 38-47 yaş grubuna kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($F(3,395) = 6,399$, $p < .001$). Personel boyutunda ise 18-27 yaş grubu ($\bar{x} = 4,57$), 38-47 yaş ($\bar{x} = 4,31$) ve 48 yaş ve üzeri ($\bar{x} = 4,00$) gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek puanlar elde edildiği gözlemlenmiştir ($F(3,395) = 12,161$, $p < .001$). Konum boyutunda 18-27 yaş grubunun ortalaması ($\bar{x} = 4,43$), 48 yaş ve üzeri gruba göre ($\bar{x} = 3,80$) anlamlı düzeyde daha yüksek

bulunmuştur ($F(3,395) = 10,208$, $p < .001$). Fiziki imkânlar açısından da genç bireylerin değerlendirmeleri ($\bar{x} = 4,39$), 38-47 yaş ($\bar{x} = 4,15$) ve 28-37 yaş ($\bar{x} = 4,31$) gruplarına göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(3,395) = 14,091$, $p < .001$). Aktivite boyutunda ise 48 yaş ve üzeri grubun ortalaması ($\bar{x} = 3,08$), diğer yaş gruplarına kıyasla anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur ($F(3,395) = 13,860$, $p < .001$). Bu bulgular, genç bireylerin rekreasyon alanlarının sunduğu sportif çeşitlilik, personel kalitesi, konum ve fiziki imkânlar gibi unsurları daha olumlu değerlendirdiğini; yaş ilerledikçe ise bu alanlardaki aktivitelerle yönelik ilginin azaldığını göstermektedir.

RAKE ölçeğine ilişkin analizlerde de yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir ($F(3,395) = 4,423$, $p = .004$).

Tablo 6. Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Fark
RATE Ölçeği	Lise ^a	129	4,0984	,44832	4,565	,004*	a-b
	Ön lisans ^b	96	4,2708	,44672			
	Lisans ^c	138	4,2123	,40732			
	Lisansüstü ^d	36	4,0250	,49764			
Sportif Çeşitlilik	Lise ^a	129	3,6860	,67407	5,871	,001*	a-c
	Ön lisans ^b	96	3,9063	,76110			
	Lisans ^c	138	4,0217	,60524			
	Lisansüstü ^d	36	3,8542	,50134			
Personel	Lise ^a	129	4,3372	,51030	2,346	,072	
	Ön lisans ^b	96	4,4844	,43952			
	Lisans ^c	138	4,4674	,41065			
	Lisansüstü ^d	36	4,3958	,66648			
Konum	Lise ^a	129	4,2326	,48161	6,553	,000*	a-b b-d
	Ön lisans ^b	96	4,4896	,57421			
	Lisans ^c	138	4,3696	,55469			
	Lisansüstü ^d	36	4,1111	,52251			
Fiziki İmkânlar	Lise ^a	129	4,1993	,47251	4,004	,008*	a-b b-d
	Ön lisans ^b	96	4,3661	,46108			
	Lisans ^c	138	4,2733	,45125			
	Lisansüstü ^d	36	4,0952	,45175			
Aktivite	Lise ^a	129	3,8744	,65530	2,609	,051	
	Ön lisans ^b	96	3,9938	,77620			
	Lisans ^c	138	3,8957	,58856			
	Lisansüstü ^d	36	3,6167	,92381			
RAKE Ölçeği	Lise ^a	129	3,3626	,80861	1,404	,241	
	Ön lisans ^b	96	3,5028	,90810			
	Lisans ^c	138	3,5213	,86417			
	Lisansüstü ^d	36	3,6697	1,20434			
Güvenlik Engeli	Lise ^a	129	2,7866	1,13533	6,243	,000*	a-b a-c a-d
	Ön lisans ^b	96	3,2915	1,13321			
	Lisans ^c	138	3,2836	1,25735			
	Lisansüstü ^d	36	3,5625	1,48700			
Bireysel Engeller	Lise ^a	129	3,7977	,79283	,617	,604	
	Ön lisans ^b	96	3,7573	,90930			
	Lisans ^c	138	3,6993	,85551			
	Lisansüstü ^d	36	3,5944	1,17611			
Spor Alanı Engeli	Lise ^a	q	3,6179	1,01804	1,716	,163	
	Ön lisans ^b	96	3,4297	1,15206			
	Lisans ^c	138	3,7174	1,04455			
	Lisansüstü ^d	36	3,8024	1,19980			
Zaman Engeli	Lise ^a	129	3,6848	1,03757	1,077	,359	
	Ön lisans ^b	96	3,8750	1,16867			
	Lisans ^c	138	3,8641	,92517			
	Lisansüstü ^d	36	3,9562	1,22833			
Arkadaş Engeli	Lise ^a	129	3,2582	,99011	2,164	,092	
	Ön lisans ^b	96	3,1584	1,16597			
	Lisans ^c	138	3,0811	,91528			
	Lisansüstü ^d	36	3,5470	1,19190			

* $p < .05$

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tukey testi sonuçlarına göre, 18-27 yaş grubunun RAKE ortalaması ($\bar{x}=3,71$), 48 yaş ve üzeri grubun ortalamasından ($\bar{x}=3,25$) anlamlı biçimde yüksek bulunmuştur ($p<,05$). Alt boyut analizlerinde, güvenlik engeli boyutunda 18-27 yaş grubu ($\bar{x}=3,52$), 38-47 yaş ($\bar{x}=2,94$) ve 48 yaş ve üzeri ($\bar{x}=2,65$) gruplarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek puan vermiştir ($F(3,395)=5,498$, $p=,001$). Spor alanı engeli boyutunda da 18-27 yaş grubunun ortalaması ($\bar{x}=3,80$), yalnızca 38-47 yaş grubuna ($\bar{x}=3,39$) kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($F(3,395)=3,167$, $p=,024$). Benzer şekilde, arkadaş engeli boyutunda 18-27 yaş grubu ($\bar{x}=3,51$), 38-47 yaş ($\bar{x}=3,02$) ve 48 yaş ve üzeri ($\bar{x}=2,91$) gruplarından anlamlı şekilde daha yüksek puan vermiştir ($F(3,395)=5,025$, $p=,002$). Öte yandan, bireysel engel ($F(3,395)=1,654$, $p=,177$) ve zaman engeli ($F(3,395)=1,939$, $p=,123$) alt boyutlarında yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar, genç bireylerin güvenlik, sosyal çevre ve sportif tesis yetersizlikleri gibi bazı engelleri diğer yaş gruplarına kıyasla daha yoğun algıladığını; bireysel ve zaman kaynaklı engellerin ise yaş fark etmeksizin benzer şekilde deneyimlendiğini göstermektedir.

Katılımcıların eğitim seviyeleri ile RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamlı farklılık ANOVA testi ile test edilmiş ve gruplar arasında anlamlı farklılığa yönelik ise Tukey testi yapılmış ve sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur. ANOVA analizi sonuçlarına göre, RATE ölçeği toplam puanında eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F(3,395)=4,565$, $p=,004$). Yapılan Tukey testi sonucuna göre bu anlamlı farklılığın lise ile ön lisans grupları arasında olduğu tespit edilmiştir. RATE ölçeğine ait bazı alt boyutlarda da benzer şekilde anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Sportif çeşitlilik boyutunda lisans grubunun ortalaması ($\bar{x}=4,02$), lise grubuna kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($F(3,395)=5,871$, $p<,001$). Konum boyutunda ön lisans grubunun ortalaması ($\bar{x}=4,48$), lise ($\bar{x}=4,23$) ve

lisansüstü gruplarında göre ($\bar{x}=4,11$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($F(3,395)=6,553$, $p<,001$). Fiziki imkânlar açısından da ön lisans grubunun ($\bar{x}=4,36$), lise ($\bar{x}=4,19$) ve lisansüstü ($\bar{x}=4,09$) gruplarına göre ortalamalarının daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F(3,395)=4,004$, $p<,001$). Bu bulgular ön lisans mezunu olan bireylerin rekreasyon alanlarının sunduğu sportif çeşitlilik, konum ve fiziki imkânlar gibi unsurları daha olumlu değerlendirdiğini göstermektedir.

RAKE ölçeğine ilişkin analizlerde ise eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>,05$). Sadece güvenlik engeli alt boyutu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F(3,395)=6,243$, $p<,001$). Tukey testi sonuçlarına göre lise grubunun puan ortalaması ($\bar{x}=2,78$) ön lisans ($\bar{x}=3,29$), lisans ($\bar{x}=3,28$) ve Lisansüstü ($\bar{x}=3,56$) gruplarına göre daha düşük ve anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar, eğitim seviyesi düşük bireylerin güvenlik engeli algısı eğitim seviyesi yüksek bireylere kıyasla daha düşük algıladığını göstermektedir.

Katılımcıların medeni durumları ile RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamlı farklılık t- testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur. Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre katılımcıların medeni durumları ile RATE ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu sonucuna varılmıştır. RATE ölçeğinden bekarların ($\bar{x}=4,26$), evlilere ($\bar{x}=4,12$) göre daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir ($t(397)=-3,029$, $p=,003$). RATE ölçeği alt boyutlarından sportif çeşitlilik (Bekar ($\bar{x}=3,96$)> Evli ($\bar{x}=3,82$)), personel (Bekar ($\bar{x}=4,53$)> Evli ($\bar{x}=4,36$)), fiziki imkânlar (Bekar ($\bar{x}=4,34$)> Evli ($\bar{x}=4,20$)) ve aktivite (Bekar ($\bar{x}=3,99$)> Evli ($\bar{x}=3,82$)) alt boyutlarında bekarların evlilere göre anlamlı düzeyde daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu sonucuna varılmıştır ($p>,05$).

Tablo 7. Medeni Durum Değişkenine Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	P
RATE Ölçeği	Evli	261	4,1241	,47872	397	-3,029	,003*
	Bekar	138	4,2645	,35593			
Sportif Çeşitlilik	Evli	261	3,8218	,71748	397	-1,988	,048*
	Bekar	138	3,9620	,56825			
Personel	Evli	261	4,3649	,53278	397	-3,357	,000*
	Bekar	138	4,5326	,33748			
Konum	Evli	261	4,3103	,54016	272,703	-1,024	,307
	Bekar	138	4,3696	,55469			
Fiziki İmkânlar	Evli	261	4,2069	,49117	331,935	-3,090	,002*
	Bekar	138	4,3478	,39932			
Aktivite	Evli	261	3,8299	,72060	309,784	-2,358	,019*
	Bekar	138	3,9957	,63819			
RAKE Ölçeği	Evli	261	3,3608	,85416	259,514	-3,590	,000*
	Bekar	138	3,7024	,92903			
Güvenlik Engeli	Evli	261	2,9908	1,22450	282,607	-3,605	,000*
	Bekar	138	3,4510	1,20687			
Bireysel Engel	Evli	261	3,6931	,86246	265,445	-1,301	,194
	Bekar	138	3,8159	,91370			
Spor Alanı Engeli	Evli	261	3,4783	1,04860	269,851	-3,712	,000*
	Bekar	138	3,8987	1,08993			
Zaman Engeli	Evli	261	3,7405	1,09792	397	-2,006	,046*
	Bekar	138	3,9620	,94892			
Arkadaş Engeli	Evli	261	3,0199	,99941	274,505	-4,861	,000*
	Bekar	138	3,5376	1,01853			

* $p<,05$

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 8. Meslek Gruplarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Fark
RATE Ölçeği	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	4,1594	,45802	,583	,675	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	4,2148	,40840			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	4,0939	,38181			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	4,1677	,49182			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	4,1371	,46843			
Sportif Çeşitlilik	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,9456	,61532	1,105	,354	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,8609	,69523			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	3,8068	,66785			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,8881	,69941			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	3,7217	,70483			
Personel	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	4,4556	,47930	1,000	,407	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	4,4267	,45204			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	4,2614	,45954			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	4,4515	,40414			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	4,3679	,62903			
Konum	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	4,3118	,53045	,338	,852	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	4,3534	,58855			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	4,2424	,56514			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	4,3682	,47897			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	4,3082	,55025			
Fiziki İmkânlar	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	4,2264	,48280	1,029	,392	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	4,3174	,41159			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	4,1818	,43405			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	4,2548	,53180			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	4,2008	,47671			
Aktivite	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,8145	,72770	1,329	,258	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,9579	,66472			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	3,8545	,59580			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,8000	,81798			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	4,0038	,54841			
RAKE Ölçeği	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,4892	,90364	1,010	,402	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,4856	,92354			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	3,1998	,93803			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,4171	,98148			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	3,6322	,62256			
Güvenlik Engeli	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,3034	1,19813	1,354	,249	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,1437	1,24010			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	2,7273	1,25868			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,1455	1,33456			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	2,9877	1,15917			
Bireysel Engel	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,6075	,91218	3,377	,010*	a-e c-e
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,7645	,90699			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	3,4424	,93457			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,7408	,88527			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	4,0778	,58654			
Spor Alanı Engeli	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,5302	1,04987	1,505	,200	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,6446	1,14853			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	3,6536	1,18894			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,5050	1,16107			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	3,9273	,74987			
Zaman Engeli	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,8790	,99106	1,561	,184	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,8113	1,11681			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	3,6125	1,06785			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,6078	1,13574			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	4,0363	,87476			
Arkadaş Engeli	Sağlık Profesyonelleri ^a	124	3,1736	,96482	2,213	,067	
	Teknik ve Destek Personeli ^b	133	3,1928	1,04968			
	İdari ve Sekreterlik Personeli ^c	22	2,8197	,93368			
	Güvenlik ve Koruma Personeli ^d	67	3,1228	1,19861			
	Temizlik ve Bakım Personeli ^e	53	3,5276	,91552			

*p<0,05

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Katılım engelleri açısından ise RAKE ölçeğinden bekarlar ($\bar{x}=3,70$), evlilerden ($\bar{x}=3,36$) yüksek puan almış ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,590$, $p<,001$). RATE ölçeği alt boyutlarından bireysel engel dışındaki alt boyutlar ile medeni durum arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Güvenlik engeli (Bekar ($\bar{x}=3,45$)> Evli ($\bar{x}=2,99$)), sportif alanı engeli (Bekar ($\bar{x}=3,89$)> Evli ($\bar{x}=3,47$)), zaman engeli (Bekar ($\bar{x}=3,96$)> Evli ($\bar{x}=3,74$)) ve arkadaş engeli (Bekar ($\bar{x}=3,53$)> Evli ($\bar{x}=3,01$)), alt boyutunda bekarların evlilere göre daha yüksek puan aldığı ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı

olduğu tespit edilmiştir ($p<,001$). Bu bulguya göre bekarların rekreasyon alanlarına katılımında sportif alan engeli, güvenlik, arkadaş engeli ve zaman yetersizliğinin önemli bir engel oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların meslekleri ile RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamlı farklılık ANOVA testi ile test edilmiş ve gruplar arasında anlamlı farklılığa yönelik ise Tukey testi yapılmış ve sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur. ANOVA analizi sonuçlarına göre, RATE ölçeği ve alt boyutları incelendiğinde, meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>,05$). Benzer şekilde RAKE ölçeği ve bireysel engel dışındaki diğer boyutlar meslek gruplarına göre aralarında fark saptanmamıştır ($p>,05$). Bireysel engel ile meslek grupları arasında anlamlı fark olup anlamlı farklılığın temizlik-bakım personeli

($\bar{x}=4,07$) ile sağlık profesyoneli ($\bar{x}=3,60$) ve idari sekreterlik personeli ($\bar{x}=3,44$) arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, temizlik-bakım personelinin bireysel engeli diğer meslek gruplarına göre daha yüksek algıladığını göstermektedir.

Katılımcıların nöbet sonrası boş zamanlarını değerlendirme fırsatları ile RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamlı farklılık ANOVA testi ile test edilmiş ve gruplar arasında anlamlı farklılığa yönelik ise Tukey testi yapılmış ve sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur. ANOVA analizi sonuçlarına göre, RATE ölçeği ile katılımcıların nöbet sonrası boş zamanlarını değerlendirme fırsatları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F(3,395)=5,564$, $p<,001$). Yapılan Tukey testi sonuçları, bu anlamlı farklılığın “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” cevabı ile “Evet, sıklıkla”, “Evet, bazen” ve “Hayır,

Tablo 9. Katılımcıların Nöbet Sonrası Boş Zamanlarını Değerlendirme Fırsatına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Fark
RATE Ölçeği	Evet, sıklıkla ^a	30	4,0300	,61222	5,564	,000*	a-d b-d c-d
	Evet, bazen ^b	174	4,1408	,42386			
	Hayır, nadiren ^c	153	4,1712	,41242			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,4119	,43404			
Sportif Çeşitlilik	Evet, sıklıkla ^a	30	3,4250	,88120	10,263	,000*	a-d b-d c-d
	Evet, bazen ^b	174	3,8922	,64194			
	Hayır, nadiren ^c	153	3,8235	,64052			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,2679	,51024			
Personel	Evet, sıklıkla ^a	30	4,4000	,68418	3,854	,010*	b-d c-d
	Evet, bazen ^b	174	4,3664	,43976			
	Hayır, nadiren ^c	153	4,4314	,49190			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,6429	,36685			
Konum	Evet, sıklıkla ^a	30	4,1000	,67891	3,185	,024*	a-d
	Evet, bazen ^b	174	4,3621	,52043			
	Hayır, nadiren ^c	153	4,3007	,55510			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,4762	,45468			
Fiziki İmkanlar	Evet, sıklıkla ^a	30	4,2071	,57614	3,584	,014*	b-d
	Evet, bazen ^b	174	4,2044	,47581			
	Hayır, nadiren ^c	153	4,2675	,42736			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,4592	,42832			
Aktivite	Evet, sıklıkla ^a	30	3,6800	,84950	3,462	,016*	a-d b-d
	Evet, bazen ^b	174	3,8483	,74148			
	Hayır, nadiren ^c	153	3,8941	,58717			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,1714	,69643			
RAKE Ölçeği	Evet, sıklıkla ^a	30	2,9496	1,03319	12,789	,000*	a-c ve a-d b-c ve b-d c-d
	Evet, bazen ^b	174	3,3105	,85398			
	Hayır, nadiren ^c	153	3,6320	,87407			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	3,9969	,64440			
Güvenlik Engeli	Evet, sıklıkla ^a	30	2,8125	1,39068	5,009	,002*	b-d
	Evet, bazen ^b	174	2,9490	1,15734			
	Hayır, nadiren ^c	153	3,3364	1,23883			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	3,5446	1,26027			
Bireysel Engel	Evet, sıklıkla ^a	30	3,3068	1,06463	9,801	,000*	a-d b-c ve b-d c-d
	Evet, bazen ^b	174	3,5861	,87823			
	Hayır, nadiren ^c	153	3,8575	,82457			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,2171	,66378			
Spor Alanı Engeli	Evet, sıklıkla ^a	30	3,0000	1,20344	8,744	,000*	a-c ve a-d b-d c-d
	Evet, bazen ^b	174	3,5311	1,02530			
	Hayır, nadiren ^c	153	3,6863	1,09482			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,2247	,84967			
Zaman Engeli	Evet, sıklıkla ^a	30	2,8000	1,01582	38,312	,000*	a-b, a-c ve a-d b-c ve b-d c-d
	Evet, bazen ^b	174	3,5077	,95550			
	Hayır, nadiren ^c	153	4,1029	,98989			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	4,7839	,34731			
Arkadaş Engeli	Evet, sıklıkla ^a	30	2,7333	1,04826	2,941	,033*	a-c ve a-d
	Evet, bazen ^b	174	3,1666	,86377			
	Hayır, nadiren ^c	153	3,2693	1,09481			
	Hayır, hiç fırsatım olmuyor ^d	42	3,4096	1,33957			

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Nadiren” cevapları arasında olduğunu ortaya koymuştur. RATE ölçeğine ait alt boyutlarda da benzer şekilde anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Sportif çeşitlilik boyutunda “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” cevap ortalaması ($\bar{x}=4,26$), “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=3,42$), “Evet, bazen” ($\bar{x}=3,89$) ve “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=3,82$) cevap ortalamalarına kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($F(3,395)=10,263$, $p<,001$). Personel boyutunda ise “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” cevabında ($\bar{x}=4,64$), “Evet, bazen” ($\bar{x}=4,36$) ve “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=4,43$) yanıtına göre, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara ulaşılmıştır ($F(3,395)=3,854$, $p=,010$). Konum boyutunda “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” cevap ortalaması ($\bar{x}=4,47$), “Evet, sıklıkla” cevap ortalamasına göre ($\bar{x}=4,10$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($F(3,395)=3,185$, $p=,024$). Fiziki imkânlar açısından da “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” cevabını verenlerin

değerlendirmeleri ($\bar{x}=4,45$) “Evet, bazen” ($\bar{x}=4,20$) yanıtına göre yüksek puanlar alınmış ve bu fark anlamlı bulunmuştur ($F(3,395)=3,584$, $p=,014$). Aktivite boyutunda ise “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” cevap ortalaması ($\bar{x}=4,17$), “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=3,68$) ve “Evet, bazen” ($\bar{x}=3,84$) cevaplarına kıyasla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($F(3,395)=3,462$, $p=,016$). Bu bulgular, boş zamanlarını değerlendirme fırsatı olmayan katılımcıların rekreasyon alanı tercih etmenlerini daha olumlu değerlendirdikleri tespit edilmiştir

RAKE ölçeğine ilişkin analizlerde de katılımcıların nöbet sonrası boş zamanlarını değerlendirme fırsatları arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir ($F(3,395)=12,789$, $p<,001$). Tukey testi sonuçlarına göre, “Hayır, Nadiren” cevabını verenlerin RAKE ortalaması ($\bar{x}=3,63$), “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=2,94$) ve “Evet, bazen” ($\bar{x}=3,31$) cevabını verenlerin ortalamasından anlamlı biçimde yüksektir ($p<,05$). Ayrıca

Tablo 10. Nöbet Saatine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Fark
RATE Ölçeği	0-8 saat ^a	93	4,1344	,39310	,584	,626	
	9-16 saat ^b	54	4,2204	,50334			
	17-24 saat ^c	30	4,1267	,53127			
	25 saat ve üzeri ^d	222	4,1833	,43874			
Sportif Çeşitlilik	0-8 saat ^a	93	3,8952	,64091	,828	,479	
	9-16 saat ^b	54	3,9306	,70279			
	17-24 saat ^c	30	3,7000	,75258			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,8682	,66704			
Personel	0-8 saat ^a	93	4,3468	,46775	2,086	,102	
	9-16 saat ^b	54	4,4444	,52903			
	17-24 saat ^c	30	4,3000	,73520			
	25 saat ve üzeri ^d	222	4,4662	,42475			
Konum	0-8 saat ^a	93	4,3011	,49163	,481	,696	
	9-16 saat ^b	54	4,3519	,58785			
	17-24 saat ^c	30	4,4333	,58820			
	25 saat ve üzeri ^d	222	4,3243	,55190			
Fiziki İmkânlar	0-8 saat ^a	93	4,2166	,39229	,319	,811	
	9-16 saat ^b	54	4,2778	,53302			
	17-24 saat ^c	30	4,2429	,49933			
	25 saat ve üzeri ^d	222	4,2683	,47426			
Aktivite	0-8 saat ^a	93	3,8258	,69609	1,126	,338	
	9-16 saat ^b	54	4,0333	,59526			
	17-24 saat ^c	30	3,8200	,85557			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,8865	,69601			
RAKE Ölçeği	0-8 saat ^a	93	3,5661	1,07609	2,632	,050*	a-c c-d
	9-16 saat ^b	54	3,4409	,92709			
	17-24 saat ^c	30	3,0600	,77219			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,5083	,80398			
Güvenlik Engeli	0-8 saat ^a	93	3,4798	1,36338	6,086	,000*	a-c ve a-d b-c
	9-16 saat ^b	54	3,4051	1,15261			
	17-24 saat ^c	30	2,5750	,93634			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,0274	1,19345			
Bireysel Engel	0-8 saat ^a	93	3,5720	1,12214	5,225	,002*	b-d
	9-16 saat ^b	54	3,5314	,90361			
	17-24 saat ^c	30	3,4833	,92055			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,8879	,71708			
Spor Alanı Engeli	0-8 saat ^a	93	3,6251	1,27808	2,141	,095	
	9-16 saat ^b	54	3,5210	1,03899			
	17-24 saat ^c	30	3,2000	1,05944			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,7053	,99116			
Zaman Engeli	0-8 saat ^a	93	3,8701	1,10733	1,091	,353	
	9-16 saat ^b	54	3,6528	1,06777			
	17-24 saat ^c	30	3,6000	1,18831			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,8642	1,00540			
Arkadaş Engeli	0-8 saat ^a	93	3,3000	1,03569	5,352	,001*	a-c
	9-16 saat ^b	54	2,9665	1,00269			
	17-24 saat ^c	30	2,6000	,75506			
	25 saat ve üzeri ^d	222	3,2942	1,04399			

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

“Hayır, hiç fırsatım olmuyor” ($\bar{x}=3,99$) cevabı ile “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=2,94$), “Evet, bazen” ($\bar{x}=3,31$) ve “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=3,63$) cevapları arasında da anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Alt boyut analizlerinde, güvenlik engeli boyutunda “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” ($\bar{x}=3,54$) cevap ortalaması “Evet, bazen” ($\bar{x}=2,94$) cevap ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır ($F(3,395)=5,009$, $p=,002$). Bireysel engel alt boyutunda da “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=3,85$) cevabını verenlerin ortalaması “Evet bazen” ($\bar{x}=3,58$) ortalamasından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” ($\bar{x}=4,21$) cevap ortalaması “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=2,94$) ve “Evet, bazen” ($\bar{x}=3,58$) ve “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=3,85$) cevap ortalamalarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($F(3,395)=9,801$, $p<,001$). Spor alanı engeli boyutunda da “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=3,68$) cevabını verenler ile “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=3,00$) cevabını verenler arasında, “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” ($\bar{x}=4,22$) cevabı ile “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=3,00$), “Evet, bazen” ($\bar{x}=3,53$) ve “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=3,68$) cevapları arasında da anlamlı farklar bulunmuştur. Benzer şekilde, zaman engeli ile tüm gruplar arasında anlamlı farklar olduğu görülmüştür ($p<,05$). Arkadaş engeli boyutunda ise “Evet, sıklıkla” ($\bar{x}=3,00$) cevabını verenlerin ortalaması “Hayır, Nadiren” ($\bar{x}=3,63$) ve “Hayır, hiç fırsatım olmuyor” ($\bar{x}=4,22$) cevabını verenlerin ortalamasından anlamlı derecede düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, bireylerin nöbet sonrası serbest zaman değerlendirme sıklıklarının rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen engel algıları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını, boş zaman fırsatlarının azlığının ise bireylerin rekreasyon alanlarını kullanmalarının önünde hem bireysel hem de çevresel düzeyde algılanan çok boyutlu engellerin artmasına neden olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların nöbet saatleri ile RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamlı farklılık ANOVA testine tabi tutulmuş ve gruplar arasında anlamlı farklılığa yönelik ise Tukey testi yapılmış ve sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur. ANOVA analizi sonuçlarına göre, RATE ölçeği ve alt boyutları ile katılımcıların nöbet saatleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>,05$). Fakat RAKE ölçeği ve alt boyutlarından güvenlik, bireysel ve arkadaş engeli boyutları ile katılımcıların nöbet saatleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Tukey testi sonuçlarına göre RAKE ölçeği ile nöbet saatleri arasındaki anlamlı farklılık 17-24 nöbet saati ile 0-8 nöbet saati ve 25 nöbet saati ve üzeri arasında bulunmuştur. Diğer bir ifade ile RAKE ölçeği puan ortalaması, 17-24 saat nöbet tutanlarda ($\bar{x}=3,06$), 0-8 nöbet saati ($\bar{x}=3,56$) ve 25 nöbet saati ve üzeri ($\bar{x}=3,50$) nöbet tutanlardan anlamlı olarak daha düşüktür. Güvenlik alt boyutunda ise 17-24 saat nöbet tutanların ortalaması ($\bar{x}=2,57$), 0-8 saat ($\bar{x}=3,47$) ve 9-16 saat ($\bar{x}=3,40$) nöbet tutanlardan anlamlı derecede daha düşüktür. Benzer şekilde 25 saat ve üzeri ($\bar{x}=3,02$) nöbet tutanların ortalaması 0-8 saat ($\bar{x}=3,47$) nöbet tutanların ortalamasından anlamlı derecede daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bireysel engel alt boyutunda 9-16 saat ($\bar{x}=3,53$) nöbet tutanların 25 saat ve üzeri ($\bar{x}=3,02$) nöbet tutanlara kıyasla ortalamalarının anlamlı derecede daha düşük olduğu saptanmıştır. Son olarak arkadaş engeli boyutunda anlamlı farklılığın 17-24 saat ile 0-8 saat nöbet tutanlar arasında olduğu, 17-24 saat ($\bar{x}=2,60$) nöbet tutanların

ortalamalarının 0-8 saat ($\bar{x}=3,30$) nöbet tutanlara kıyasla daha düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgular değerlendirildiğinde orta düzeyde nöbet süresine sahip bireylerin rekreasyonel faaliyetlere katılımında daha az engel algıladıkları hem bireysel hem çevresel faktörler açısından daha olumlu bir deneyim yaşadıkları anlaşılmaktadır.

5. Sonuç ve Tartışma

Sakarya ilinde kamu hastanelerinde görevli nöbetli sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanı tercihlerini ve bu alanlara katılımını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırma çoğunluğunun kadınların oluşturduğu (%57,1) ve ağırlığı 28-37 yaş aralığında olan toplamda 399 sağlık profesyoneli tarafından yürütülmüştür. Katılımcılar çoğunlukla lisans mezunu olup, evli bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların mesleklerini ağırlıklı olarak Teknik ve Destek Personeli oluştururken, %55,6’sı 25 saat ve üzeri nöbet tuttıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar nöbet sonrası boş zamanlarını değerlendirme fırsatını ağırlıklı olarak “evet, bazen” (%43,6) seçeneğini işaretleyerek belirtmişlerdir.

Araştırmanın ana sorusu olan Sakarya ilindeki nöbetli sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanı tercihleri nelerdir ve bu tercihleri etkileyen, rekreasyon alanlarına katılımı engelleyen bireysel ve örgütsel faktörler nelerdir?” sorusuna cevap aranmış ve özellikle sağlık profesyonellerinin rekreasyon alanı katılım engelleri ile rekreasyon alanı tercih etmenleri arasında zayıfta olsa anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca RATE Ölçeği ile alt boyutları arasında da (konum, sportif çeşitlilik, personel, aktivite, fiziki imkanlar) anlamlı ve pozitif yönde güçlü ilişkiler tespit edilmiştir. RAKE Ölçeği ile güvenlik engeli, bireysel engel, spor alanı engeli, zaman engeli ve arkadaş engeli arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkiler gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, bireylerin rekreasyon alanlarını kullanmalarını kısıtlayan başlıca engellerin kişisel, çevresel ve zamansal faktörler olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde sağlık personelinin RATE ve RAKE düzeylerini birlikte ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca araştırmalarda RATE ve RAKE ölçekleri arasındaki korelasyonu inceleyen bir çalışmaya da rastlanmamıştır.

Katılımcıların demografik özellikleri ve RATE ve RAKE ölçekleri arasındaki farka yönelik gerçekleştirilen araştırmada kadınların erkeklerle göre RATE ve RAKE ölçekleri ve alt boyutlarından aldıkları puanlar daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu literatürde yapılan araştırmalar tarafından da desteklenmektedir. Gönen vd. (2022) spor fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, Yayla (2022) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmada da kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek puan aldıkları ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca Honça ve Çetinkaya (2017), Polat (2017) ve Özşaker (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda ise kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre rekreasyonel etkinliklere katılımında daha yüksek düzeyde engel algıladıkları sonucuna varmışlardır. Fakat Özgül ve Ayyıldız Durhan (2024) tarafından gerçekleştirilen araştırmada güvenlik engeli dışındaki alt boyutlar ile cinsiyet arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Bosna vd. (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada bu bulgunun aksine cinsiyete göre boş zaman

engelleri farklılık göstermediği bulgulanmıştır.

RATE ölçeği ve alt boyutların tümü ve RAKE ölçeği ve bazı alt boyutlar (güvenlik, spor alanı ve arkadaş engeli) ile katılımcıların yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Floyd vd. (2006), Burns ve Graefe (2007), Gümüş (2016), Öztürk (2016) ve Çebi vd. (2018) tarafından yapılan çalışma bulguları bu çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Fakat bu bulgunun aksine Öztürk (2022) tarafından sağlık çalışanları üzerine gerçekleştirilen bir çalışmada RATE ölçeği ve boyutlarına göre yaş grupları farklılık göstermemektedir. Sadece güvenlik engeli ile yaş arasında anlamlı fark saptanmıştır. Bu sonuç ise çalışmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

RATE ölçeği ve bazı alt boyutları (sportif çeşitlilik, konum, fiziki imkanlar) ile eğitim seviyesi arasında anlamlı fark olduğu sonucuna varılmıştır. Öztürk (2022) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuş sportif çeşitlilik, konum ve aktivite alt boyutlarında eğitim seviyesine göre anlamlı farklar saptanmıştır. Nilsson vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada da iyi bir eğitim seviyesine sahip olmanın boş zaman faaliyetlerine katılım ile yakından ilişkili olduğu tespit edilmiştir. RAKE ölçeği ve güvenlik engeli alt boyutu hariç diğer boyutlar ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Güvenlik alt boyutunda anlamlı farklılık lise ve diğer gruplar arasındadır. Yani lise mezunu bireylerin güvenlik engeli algıları eğitim seviyesi yüksek bireylere göre daha düşüktür. Yaylı (2024) tarafından yapılan çalışmada ise tam tersi güvenlik engeli alt boyutu dışındaki bütün alt boyutlar arasında anlamlı fark bulunmuş ve eğitim seviyesi düşük bireylerin daha fazla rekreasyonel etkinliklere katılımda engeller ile karşılaştıkları saptanmıştır. Öztürk ve Bayazıt (2020) tarafından yapılan çalışmada ise eğitim ile rekreasyon etkinliklerine katılım engelleri arasında fark bulunamamıştır.

RATE ölçeği ve bazı alt boyutları (sportif çeşitlilik, personel, fiziki imkanlar, aktivite) ile medeni durum arasında anlamlı fark olduğu bekar katılımcıların evli katılımcılara kıyasla daha yüksek puanlar aldıkları sonucuna varılmıştır. Öztürk (2022) tarafından yapılan araştırma sonuçları bu bulguları destekler niteliktedir. Öztürk'te (2022) sportif çeşitlilik ve aktivite alt boyutunda bekarların evlilere kıyasla daha yüksek puan aldıklarını tespit etmiştir. Gümüş (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları ise bu bulguların aksine sadece personel alt boyutunda anlamlı fark bulunmuş ve bu farkın ise evliler lehine olduğu bulgulanmıştır. RAKE ölçeği ve bazı alt boyutları (Güvenlik, spor alanı, zaman ve arkadaş engeli) ile medeni durum arasında anlamlı fark olduğu bekar katılımcıların evli katılımcılara kıyasla daha yüksek puanlar aldıkları sonucuna varılmıştır. Gümüş (2016) tarafından yapılan çalışmada da medeni durum güvenlik ve zaman engeli boyutlarına göre farklılaştığı ve bu farkın evli bireyler lehine olduğu saptanmıştır. Ayrıca Cerin vd. (2010), Temir ve Gürbüz (2012) ve alanda yapılan benzer araştırmalar rekreasyonel etkinliklere katılımı engelleyen unsurlardan birinin zaman faktörü olduğunu saptamışlardır. Ustalar vd. (2021) tarafından yapılan araştırma bulguları ise bu bulgunun aksine medeni durumun rekreatif etkinliklere katılımda bir engel teşkil etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada meslek gruplarına göre RATE ve RAKE ölçeği ve alt boyutları arasında fark bulunamamıştır. Anlamlı farklılık sadece bireysel engeller ve meslek değişkeni arasında bulunmuş ve bu farkın temizlik ve bakım personeli ile idari sekreterlik personeli arasında olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer yandan katılımcıların nöbet sonrası boş zamanlarını değerlendirme fırsatları ile RATE ve RAKE ölçekleri ve alt boyutlarının tümü arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Bu sonuçlar, bireylerin nöbet sonrası serbest zaman değerlendirme fırsatlarının rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen engel algıları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını, boş zaman fırsatlarının azlığının ise bireylerin rekreasyon alanlarını kullanmalarının önünde hem bireysel hem de çevresel düzeyde algılanan çok boyutlu engellerin artmasına neden olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada son olarak katılımcıların nöbet saatleri RAKE ve RATE ölçekleri arasındaki anlamlı fark analiz edilmiş ve nöbet saatlerinin RATE ölçeği ve boyutlarına göre farklılık göstermediği gözlemlenmiştir. Fakat nöbet saati ile RAKE ölçeği ve alt boyutlarından güvenlik, bireysel ve arkadaş engeli arasında anlamlı fark olduğu sonucuna varılmıştır. Genel anlamda 17-24 saat arasında nöbet tutanların puan ortalaması diğer gruplara göre daha düşüktür. Bu bulguya göre orta düzeyde nöbet süresine sahip bireylerin rekreasyonel faaliyetlere katılımda daha az engel algıladıkları görülmektedir. Bu bulgunun aksine Ustalar vd. (2021) antrenörler üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada mesai saatlerine göre RAKE ölçeği ve boyutlarına göre fark tespit edilmemiştir. Bu farklılık ise her iki çalışmanın da farklı örneklem grubu ile gerçekleştirilmiş olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

5.1. Pratik Çıkarımlar

Araştırma bulguları sonucunda nöbetli çalışan sağlık profesyonellerinin rekreasyon faaliyetlerine katılım engellerini azaltmak ve rekreasyon alanlarını kullanma eğilimlerini artırmak amacıyla sağlık kurumları yöneticilerine ve yerel yönetimlere önerilerde bulunulmuştur. Bu doğrultuda sağlık kurumları yöneticilerinin, nöbet sonrası sağlık çalışanlarına boş zamanlarını değerlendirmeleri için mola süreleri tanımlaması, dinlenme alanlarının iyileştirilip uygun rekreasyonel etkinliklerle donatılması önerilmektedir. Ayrıca sağlık kurumları yöneticileri belediyelerle iş birliği yaparak rekreasyonel etkinlikleri teşvik edici politikalar geliştirmeli ve sağlık profesyonellerinin bu alanlara erişim imkanları kolaylaştırılmalıdır. Diğer yandan rekreatif etkinliklerin bireylerin sosyal, zihinsel ve fiziksel halini iyileştirdikleri bilinmektedir (Aspinall vd., 2013; Christopher vd., 2019; Edginton vd., 2017; Karaküçük, 1999). Bu bağlamda sağlık profesyonellerinin zihinsel ve fiziksel iyi olma halini arttırmak amacıyla nöbet sonrası stres azaltıcı faaliyetler sunulmalıdır. Bu faaliyetler psikolojik destek, yoga, pilates gibi bireysel gelişim ve gevşemeye dayalı uygulamaları içermelidir. Araştırmada kadın sağlık çalışanlarının erkeklerle kıyasla daha fazla engel algıladığı saptanmıştır. Bu noktada kadın sağlık çalışanı katılımını arttıracak ve özel ihtiyaçları doğrultusunda politikalar geliştirilmelidir.

Yerel yönetimler ise sağlık çalışanlarının nöbet sonrasında erişimlerinin kolay olduğu özellikle hastanelere yakın

rekreasyon alanlarının inşa edilmesi veya sayılarının artırılması yönünde projeler geliştirmelidir. Bulgular kadın çalışanların erkek çalışanlara kıyasla daha fazla güvenlik engeli algıladıklarını göstermektedir. Buna göre göre rekreasyon alanlarında görevlendirilecek olan güvenlik görevlileri, bekçiler, güvenlik kameraları ve aydınlatma sistemlerinin geliştirilmesi gibi unsurlar alanın daha güvenli olmasını destekleyecek nitelikte olmalıdır. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre genç ve bekar sağlık çalışanlarını rekreasyon alanlarına çekecek aktivitelerin ve sportif çeşitliliğin artırılmasına yönelik programlar geliştirilmesi önerilmektedir. Nöbet saatleri göz önünde bulundurularak sabah erken saatlerde veya gece geç saatlerde egzersiz ve meditasyon gibi fiziksel ve zihinsel dinlenmeyi sağlayacak kısa süreli planlanan etkinlikler ile sağlık çalışanlarının katılımları özendirilmelidir. Bütün bu önerilere ek olarak sağlık çalışanlarının rekreasyonel faaliyetlere erişimleri onların sadece bireysel iyilik haline katkı sağlamakta kalmayacaktır. Aynı zamanda toplumsal düzeyde daha sağlıklı, üretken, işinden memnun sağlık iş gücünün oluşmasına katkı sunacaktır. Bilimsel yönüyle değerlendirildiğinde bu tür rekreasyonel uygulamalar sağlık çalışanlarının iş tatminini ve örgüte olan bağlılıklarını güçlendirerek dolaylı olarak sağlıkta hizmet kalitesinin artmasına katkı sunacaktır.

5.2. Teorik Çıkarımlar

Bu çalışma sağlık çalışanlarının boş zaman kullanım tercihleri bağlamında boş zaman motivasyon teorilerine katkı sağlamakta, meslek gruplarına yönelik stres başta olmak üzere yorgunluk ve zaman yönetimi gibi unsurların motivasyon üzerindeki etkilerine dair yeni içgörüler sunmaktadır. Kadın sağlık çalışanlarının erkek sağlık çalışanlarına göre güvenlik engelleri boyutunda daha duyarlı oldukları görülmüş ve bu noktada mekânsal kullanım ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geliştirilen sosyal teorileri de desteklemektedir. Bu sosyal teorilere örnek olarak Spain (1992) tarafından kaleme alınan "Gendered spaces" adlı kitapta savunulan cinsiyetlendirilmiş mekanlar teorisi ve Eagly (1987) tarafından yazılan "Sex differences in social behavior: A social-role interpretation" adlı kitapta savunulan sosyal rol teorisi verilebilir. Sonuç olarak bu çalışma mesleki zorlukların boş zaman kullanımını ve sağlıklı yaşam davranışlarını nasıl etkilediğini, var olan teorik çerçevelerin bireysel değil de aslında meslek merkezli faktörleri de ele alarak geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

5.3. Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar İçin Öneriler

Araştırma sadece Sakarya ilinde kamu hastanelerinde görev yapan sağlık çalışanları üzerine gerçekleştirildiğinden bu çalışma sonuçlarının genellenebilirliği kısıtlı kalmaktadır. Bu çalışma nicel verilerle sınırlı olduğundan rekreasyon alan kullanımına dair derinlemesine neden-sonuç ilişkileri incelenememiştir. Gelecekte gerçekleştirilmesi planlanan araştırmalarda farklı şehirlerde karşılaştırmalı olarak incelemelerin yapılması, veri toplama yöntemlerinden nitel veri toplama yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Etik Beyan: Veri toplama, araç ve yöntemleri ile ilgili çalışmanın yürütülebilmesi Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 10/10/2024 tarihli ve 49 nolu

toplantısında 145492 sıra sayılı kararı ile izin alınmıştır.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarların katkı oranı eşittir.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Akyol, C., & Akkaşoğlu, S. (2020). Gençlerin boş zamanlarında rekreasyon faaliyetlerine katılım engelleri üzerine bir araştırma, *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(3), 2072-2089. <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.649>
- Aspinall, P., Mavros, P., Coyne, R., & Roe, J. (2013). The urban brain: Analyzing outdoor physical activity with mobile EEG, *British Journal of Sports Medicine*, 49, 272-276. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2012-091877>.
- Bedir, F. (2020). *Stresin üstesinden gelmede boş zaman (rekreasyon) inanışları ve stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Doktora Tezi*, Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetimi Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Bosna, O.Ş., Bayazıt, B., & Yılmaz, O., (2018). Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarına engel olan faktörlerin incelenmesi (Üsküdar Üniversitesi örneği), *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 200-211. <https://doi.org/10.33459/cbuesbd.364082>
- Burns, R. C., & Graefe, A. R. (2007). Constraints to outdoor recreation: exploring the effects of disabilities on perceptions and participation, *Journal of Leisure Research*, 39(1), 156-181. <https://doi.org/10.1080/00222216.2007.11950102>
- Cerin, E., Leslie, E., Sugiyama, T., & Owen, N. (2010). Perceived barriers to leisure-time physical activity in adults: an ecological perspective, *Journal of Physical Activity and Health*, 7, 451-459. <https://doi.org/10.1123/jpah.7.4.451>.
- Christopher, R. E., Rodney, B. D., Samuel, V. L., & Christopher, L. K. (2019). *Recreation & leisure programming: A 21st century perspective*. Sagamore Publishing, L.L.C.
- Çebi, M., Eliöz, M., Yamak, B., & Satıcı, A. (2018). Spor bilimleri ve diğer fakülte öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine katılım engellerinin incelenmesi, *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 23-30.
- Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior: A social-role interpretation* (1st ed.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203781906>
- Edginton, C. R., Lankford, S., Dieser, R., & Kowalski, C. (2017). *Community parks and recreation: An introduction*. Urbana, IL: Sagamore.
- Erşahin, E., & Çakar, İ. (2024). Dijital iletişim araçlarının rekreasyon alanları tercihine etkisi: Sakarya örneği, *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 43-60. <https://doi.org/10.52272/srad.1523310>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3rd Edition). Sage Publications Ltd., London.
- Floyd, M. F., Nicholas, L., Lee, I., Lee, J. H., & Scott, D. (2006). Social stratification in recreational fishing participation: Research and policy implications, *Leisure Sciences*, 28(4), 351-368. <https://doi.org/10.1080/01490400600745860>.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: a simple guide and reference*, 17.0 update (10a ed.). Boston: Pearson.
- Gönen, M., Ceyhan, M. A., Çakır, Z., Zorba, E., & Coşkuntürk, O. S. (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon alanı kullanımına ilişkin engel ve tercihleri, *The Online Journal of Recreation and Sports*, 11(4), 59-76. <https://doi.org/10.22282/ojrs.2022.109>
- Gümüş, H. (2016). *Rekreasyonel alanların kullanım etkenlerinin*

- incelenmesi, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Gümüş, H., & Koç, M. C. (2019). *Rekreasyon alan tercihi ve psikolojik iyi oluş, Spor bilimleri alanında araştırma ve derlemeler*. Ankara: Gece Akademi Kitapevi.
- Gümüş, H., & Özgül, S. A. (2017). Development of scales for barriers to participation and preference factors in the use of recreation area, *Journal of Human Sciences*, 14(1), 865-882. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i1.4448>
- Güneş, G. & Varol, F. (Ed.). (2021). *Rekreasyon (Disiplinlerarası yaklaşım ve örnek olaylar)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Has, F. (2016). *Sağlık sektöründe çalışanların boş zamanlarında rekreasyon etkinliklerine katılımlarının önündeki engellerin belirlenmesi (Osmaniye ili örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Gaziantep.
- Honça, A., & Çetinkaya, T. (2017). Perception of participation constraints to recreational activities: A case of university students, *International Journal of Recreation and Sport Science*, 1(1), 30-37.
- Kahraman, G., Çolak, E., Bayazıt, B., & Yılmaz, O. (2017). Lise öğrencilerinin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi, *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 28-40.
- Karagöz, H. (2017). *SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği* (1. Baskı). Ankara: Nobel Kitabevi.
- Karakan, H. İ., Ertas, Ç., Çolak, O., & Yurtman, S. (2021). Yerel halkın rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen faktörlere yönelik bir çalışma, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 557-569. <https://doi.org/10.36362/gumus.892280>
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Gazi Yayınevi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Knutsson, A. (2003). Health disorders of shift workers, *Occupational Medicine*, 53(2), 103-108. <https://doi.org/10.1093/occmed/kqg048>
- Koçyiğit, M., & Eren, C. (2023). *Şehir imajı markalaşma sürecinde kentsel rekreasyon alanları*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Koyutürk, A. (2015). *Sağlık çalışanlarında örgütsel adalet ve iş doyumu: Bir kamu hastanesi örneği*, Doktora Tezi, Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Lin, H. H., Tseng, Y. H., Zheng, Y.Z., & Hung, C.H. (2024). Investigating the leisure patterns and the well being of healthcare workers in high risk environments: Insights from a pandemic landscape, *Journal of the Knowledge Economy*, 16(2), 6517-6549. <https://doi.org/10.1007/s13132-024-01790-7>
- Nilsson, I., Lundevaller, E.H. & Fisher, A.G. (2017). The relationship between engagement in leisure activities and self-rated health in later life, *Activities, Adaptation & Aging*, 41(2), 175-190. <https://doi.org/10.1080/01924788.2017.1306384>
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994) The assessment of reliability, *Psychometric Theory*, 3, 248-292.
- Özdil, S., & Ayyıldız Durhan, T. (2024). Engelli bireylerin rekreatif alan kullanım engelleri ve tercih etkenleri, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 53-70. <https://doi.org/10.17155/omuspd.1341606>
- Özşaker, M. (2014). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılamama nedenleri üzerine bir inceleme, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 126-131.
- Öztaş, M., & Mumcu, H. E. (2023). Üniversite öğrencilerinin rekreasyon alan tercihlerinin belirlenmesi, *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 802-816. <https://doi.org/10.38021/asbid.1281595>
- Öztürk, F., & Bayazıt, B. (2020). Halk eğitim merkezlerinde çalışan bireylerin rekreatif etkinliklere katılımlarına engel olan faktörlerin incelenmesi (Kocaeli İli örneği), *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 85-105. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.546415>
- Öztürk, H. (2016). The obstacles affecting shopping center employees' participation in recreational activities, *Journal of Social Sciences*, 47(1), 41-48. <https://doi.org/10.1080/09718923.2016.11893542>
- Öztürk, H. (2022). Sağlık çalışanlarının rekreasyon faaliyet olarak parkları kullanımlarının incelenmesi (Gaziantep Büyükşehir Belediye örneği), *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 130-140. <https://doi.org/10.32706/tusbid.1193072>
- Öztürk, Y. (2022). Rekreasyon fayda farkındalığı ve yaşam doyumu düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bir araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(36), 1237-1250. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1096705>
- Özvurmaz, S., & Öncü, A. Z. (2018). Vardiyalı ve nöbet sistemi şeklinde çalışma düzeninin hemşireler üzerine etkisi, *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 39-46.
- Polat, C. (2017). *Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım engellerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Kütahya ili örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Pulat Demir, H., Elkin, N., Barut, A.Y., Bayram, H. M., & Averi, S. (2017). Vardiyalı çalışan sağlık personelinin uyku süresi ve beslenme durumunun değerlendirilmesi, *IGUSABDER*, 2(2017), 89-107.
- Rajaratnam, S. M. W., Howard, M. E., & Grunstein, R. R. (2013). Sleep loss and circadian disruption in shift work: Health burden and management, *Medical Journal of Australia*, 199(S8), 11-15. <https://doi.org/10.5694/mja13.10561>
- Ruggiero, J. S. (2003). Correlates of fatigue in critical care nurses, *Research in Nursing & Health*, 26(2), 434-444. <https://doi.org/10.1002/nur.10106>
- Sarıbaş, Ö. (2015). *Turistlerin rekreasyon faaliyetlerine katılımlarını etkileyen unsurlar; Antalya ve İzmir örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Sezer, B., & Akova, O. (2016). Kent sakinlerinin rekreasyon tercihleri, rekreasyon alanlarının algılanan değeri ve gerçek kullanımı arasındaki ilişki, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 5(2), 94-115.
- Söyük, S., Erol, M., & Ateş, M. (2016). İstanbul ilindeki özel hastanelerde çalışan hemşirelerin iş tatminleri, *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(3): 26-36. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2016.026>
- Spain, D. (1992). *Gendered Spaces*. Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press.
- Sun, M., Feng, W., Wang, F., Li, P., Li, Z., Li, M., Tse, G., Vlaanderen, J., Vermeulen, R., & Tse, L. A. (2018). Meta-analysis on shift work and risks of specific obesity types, *Obesity Reviews*, 19(1), 28-40. <https://doi.org/10.1111/obr.12621>
- T.C. Resmi Gazete. (2014, 22 Mayıs). *Sağlık meslek mensupları ile*

- sağlık hizmetlerinde çalışan diğer meslek mensuplarının iş ve görev tanımlarına dair yönetmelik. Resmî Gazete (Sayı: 29007).
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Temir, Ö. ve Gürbüz, B. (2012). Rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki engellerin incelenmesi, *1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, ss. 1040-1045, 12-15 Nisan, Antalya.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and recreation management* (5th ed.). Routledge.
- Türk Hemşireler Derneği (2008). *7 gün-24 saat/hasta başında: Türkiye’de hemşirelerin çalışma koşulları*. <https://www.thder.org.tr/turkiye-de-hemshirelerin-calisma-kosullari>, Erişim Tarihi: 24.08.2025
- Ustalar, A., Şentürk, A., & Gümüşgöl, O. (2021). Antrenörlerin rekreasyonel faaliyetlere katılımını engelleyen faktörlerin belirlenmesi, *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 448-468.
- Yayla, M. (2022). *Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel engel tercih ve taleplerinin incelenmesi: Selçuk Üniversitesi Ali Akkanat Kampüsü örneği, Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Rekreasyon Ana Bilim Dalı, Konya.
- Yaylı, H. (2024). *Rekreasyon etkinliklerine katılımda fayda, engel ve tercih ilişkisi, Doktora Tezi*, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Balıkesir.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2007). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeşilçiçek Çalık, K., Aktaş, S., Kobya Bulut, H., Özdaş Anahar, E. (2015). Vardiyalı ve nöbet sistemi şeklindeki çalışma düzeninin hemşireler üzerine etkisi, *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(1), 33-45. <https://doi.org/10.17681/hsp.31345>
- Yıldız, A.N., Gedikli, F. G., & Küçükbiçer, B. (2012). *Vardiyalı çalışmalarda iş sağlığı ve güvenliği konuları*. Ankara: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yayını.
- Zivaroğlu, M., Koç, M. C., Hanik, İ., Karadağ, A. D., Ayar, H., & Çuhadar, H. (2023). Beden eğitimi öğretmenlerinin rekreasyona katılım engellerinin incelenmesi, *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-141.

Extended Abstract

Health services provided to communities have strategic importance for the continuity of mental, physical and social well-being. Especially healthcare personnel working on duty are negatively affected by factors such as irregular and long working hours, shift system, high stress level and time pressure, and their physical and psychological health and social lives (Pulat Demir et al., 2017). In the literature, the main obstacles that limit participation in recreation include lack of time, physical fatigue, lack of motivation, social responsibilities and spatial access problems, etc. (Akyol and Akkaşoğlu, 2020; Karakan et al., 2021; Zivaroğlu et al., 2023). The aim of the study is to determine the recreation area preferences of healthcare professionals working on duty in public hospitals in Sakarya province and the factors affecting their participation in these areas. The study aims to understand how professionals in this group use recreation areas by investigating the individual and organizational factors affecting the access and participation preferences of healthcare professionals working on duty in recreation areas. It also aims to evaluate the obstacles these individuals face and

potential solutions to overcome these obstacles. It is aimed that the findings obtained will contribute to the development of strategies to increase the quality of life of health professionals and to the planning processes of local governments regarding recreation areas. In addition, this research aims to make a significant contribution to the literature by focusing on the effects of shift work conditions on individual leisure time use.

There are many studies in the literature on the factors affecting participation in recreational activities (Akyol & Akkaşoğlu, 2020; Bedir, 2020; Kahraman et al., 2017; Karakan et al., 2021; Sarıbaş, 2015; Torkildsen, 2005). There are also studies on recreational area preferences (Gönen et al., 2022; Gümüş & Koç, 2019; Öztaş & Mumcu, 2023; Özdil & Ayyıldız Durhan, 2024; Sezer & Akova, 2016). Öztürk (2022) examined the use of parks built by Gaziantep Metropolitan Municipality as recreational activities by healthcare professionals. In the study conducted by Has (2016), the obstacles to the participation of healthcare personnel working in Osmaniye province in recreational activities in their free time were examined. It is seen that the studies conducted on the factors and obstacles to the participation of health professionals in recreational activities are limited. When the studies conducted in Turkey are examined in particular, there is no study that investigates the recreation area preferences of health professionals working on duty and the factors that prevent their participation in recreational activities. For this reason, this research aims to fill the gap in the field.

This research was designed using the relational screening model, which is one of the quantitative research designs, and data were collected using the survey method. The universe of the research consisted of all health professionals, while the sample consisted of health professionals (doctors, nurses, health technicians, etc.) working on duty in public hospitals in Sakarya province. The sample group of the research was reached by using the non-probability Convenience Sampling Technique, via e-mail communication method via Google Forms. A total of 399 people participated in the research. It was observed that a significant portion of the health professionals working on duty who participated in the research were exposed to intense shift hours and had limited opportunities to evaluate their free time efficiently.

The data of the study were collected using a “personal information form” prepared by the researcher, which included demographic information about the participants (age, gender, education level, professional experience, etc.) and the Recreation Area Preference Factors Scale (RATE) and Recreation Area Participation Barriers Scale (RAKE) developed by Gümüş and Özgül (2017). According to the analysis results, it was concluded that the scales were reliable and valid. After the data collection process, the collected data were transferred to the SPSS program. Since the data showed a normal distribution, parametric test methods were applied.

According to the correlation analysis results, it was determined that there were weak but significant relationships between recreation area participation barriers and recreation area preference factors. In addition, significant and positive strong relationships were determined between the RATE Scale and its sub-dimensions (sports diversity, personnel,

location, physical facilities, activity). Highly positive and significant relationships were observed between the RAKE Scale and security barrier, individual barrier, sports area barrier, time barrier and friend barrier. These results reveal that the main barriers that restrict individuals from using recreation areas are personal, environmental and time factors. In the research conducted on the demographic characteristics of the participants and the difference between the RATE and RAKE scales, the scores that women received from the RATE and RAKE scales and their sub-dimensions were found to be higher and statistically significant compared to men. A statistically significant difference was found between the RATE scale and all sub-dimensions and the RAKE scale and some sub-dimensions (security, sports area and friend barrier) and the ages of the participants. It was concluded that there was a significant difference between the RATE scale and some of its sub-dimensions (sports diversity, location, physical facilities) and the level of education. No significant relationship was found between the RAKE scale and other dimensions except the security barrier sub-dimension and the level of education. The significant difference in the security sub-dimension was between high school and other groups. It was concluded that there was a significant difference between the RATE scale and some of its sub-dimensions (sports diversity, personnel, physical facilities, activity) and marital status, and that single participants received higher scores than married participants. It was concluded that there was a significant difference between the RAKE scale and some of its sub-dimensions (security, sports field, time and friend barriers) and marital status, and that single participants received higher scores than married participants. In the study, no significant difference was found between the RATE and RAKE scales and their sub-dimensions and the occupation variable. A significant difference was found only between individual barriers and the occupation variable, and it was concluded that this difference was between the cleaning and maintenance personnel and the administrative secretarial personnel. On the other hand, significant differences were found between the participants' opportunities to evaluate their free time after shifts and all of the RATE and RAKE scales and their sub-dimensions. The significant difference between the participants' duty hours and RAKE and RATE scales was analyzed and no significant difference was found between the duty hours and RATE scale and its sub-dimensions. However, it was concluded that there was a significant difference between the duty hours and RAKE scale and its sub-dimensions of security, individual and friend barriers.

In conclusion, this study reveals how occupational challenges affect healthy lifestyle behaviors and leisure time use, and reveals the need to develop existing theoretical frameworks by addressing occupation-centered factors rather than individual ones.